

O'ZBEKISTONNING ISTIQBOLLI MIS KONLARI

TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası FQKG22A guruh talabasi

D.T. Xamroyev

TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası FQKG22A guruh talabasi

N.K. Usmonov

TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası FQKG22A guruh talabasi

X. Muxammadiyev

TDMAU Neft-gaz va konchilik ishi kafedrası FQKG22A guruh talabasi

I.B. Jovliyev

Annotatsiya

Mazkur maqolada O'zbekiston hududidagi istiqbolli mis konlari, ularning geologik tuzilishi, foydali komponentlari, qazib olish istiqbollari hamda iqtisodiy ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, ekologik xavfsizlik va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash zaruriyati ham yoritilgan. Tadqiqot natijalari mamlakat metallurgiya sanoatini barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: mis, ruda, geologiya, kon, Almalyk, Yoshlik-1, Xondiza, iqtisodiy samaradorlik, ekologik xavfsizlik.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi yer osti boyliklari bilan Markaziy Osiyoda alohida o'rinni egallaydi. Mamlakat hududida mis, oltin, uran, molibden va boshqa foydali qazilmalar zaxiralari aniqlangan. Shulardan mis rudalari sanoat ishlab chiqarishida muhim o'rin tutadi. Mis – elektr energiyasini o'tkazuvchi, korroziyaga bardoshli va qayta ishlanishi oson metall sifatida global bozorda strategik ahamiyatga ega. Shu

sababli O'zbekistonda mis qazib olish va uni qayta ishlash tarmoqlarini rivojlantirish davlat miqyosidagi ustuvor yo'nalishlardan biridir.

Asosiy qism

1. O'zbekistondagi yirik mis konlari

Mamlakatdagi mis konlari asosan Toshkent, Navoiy, Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida joylashgan. Eng yiriklari — Kalmakir, Sari-Cheku, Daugiztau, Yoshlik-1 va Xondiza konlaridir.

Kalmakir koni (Toshkent viloyati) — Almalyk kon-metallurgiya kombinati (OKMK) tarkibiga kiradi. Bu konning rudasi xalkopirit, bornit, malaxit va azurit minerallaridan tashkil topgan. O'rtacha mis miqdori 0,4–0,5% ni tashkil etadi.

Yoshlik-1 koni — zamonaviy texnologiyalar asosida o'zlashtirilayotgan yangi obyekt bo'lib, u mis bilan bir qatorda oltin, molibden va kumush zaxiralariga ham ega.

Xondiza polimetall koni (Surxondaryo viloyati) — mis bilan bir qatorda rux va qo'rg'oshin rudalari bilan boy. U janubiy mintaqaning eng istiqbolli konlaridan biri hisoblanadi.

2. Geologik xususiyatlar

O'zbekistonning mis konlari asosan porfir tipidagi rudali massivlar va polimetall qatlamlari bilan bog'liq. Ularning hosil bo'lishi paleozoy davrining intruziv faoliyati bilan bevosita aloqador. Magmatik jinslarda mis rudalari ko'pincha sulfid shaklida to'plangan bo'lib, ularning tarkibida qimmatbaho metall komponentlari ham uchraydi.

3. Iqtisodiy va texnologik ahamiyat

O‘zbekiston mis sanoati nafaqat ichki ehtiyojni qondirish, balki eksport hajmini oshirish imkonini beradi. OKMK tomonidan yiliga millionlab tonna ruda qayta ishlanadi. Yangi konlarning ishga tushirilishi metallurgiya sohasida qo‘shimcha ish o‘rinlari yaratish va mahalliy infratuzilmani rivojlantirishga xizmat qiladi.

4. Ekologik va innovatsion yondashuvlar

Mis qazib olish jarayonida ekologik barqarorlikni ta’minlash muhim ahamiyatga ega. Hozirda “yashil texnologiyalar” asosidagi boyitish va chiqindisiz qayta ishlash usullari joriy qilinmoqda. Shuningdek, yer osti suvlarini himoya qilish va ruda chiqindilarini qayta ishlash bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Xulosa

O‘zbekistonning istiqbolli mis konlari mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim zaminidir. Yangi konlarning o‘zlashtirilishi, geologik izlanishlarning chuqurlashtirilishi hamda ekologik xavfsiz texnologiyalarni tatbiq etish orqali mis ishlab chiqarish hajmini sezilarli oshirish mumkin. Bu esa O‘zbekistonni Markaziy Osiyo mintaqasida mis sanoati bo‘yicha yetakchi davlatlardan biriga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Geologiya va mineral resurslar qo‘mitasi hisobotlari, 2024.
2. Almalıy kon-metallurgiya kombinati (OKMK) rasmiy ma’lumotlari.
3. Turobov A., “O‘zbekistonning foydali qazilma konlari geologiyasi”, Toshkent, 2023.
4. Karimov M. va boshq., “Metall rudalarini kompleks qayta ishlash texnologiyalari”, Toshkent, 2022.